

BALKANLAR'DAN TÜRKİYE'YE YÖNELİK GÖÇLERİN ÜLKENİN SOSYOEKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPISINA ETKİSİ

Sudem KUTAY*

Balkanlar'dan Türkiye'ye yönelik göçler, farklı dönemlerde yaşanan siyasi ve sosyal çalkantılar nedeniyle gerçekleşmiştir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki hakimiyetinin sona ermesi bölgedeki Türk ve Müslüman nüfusun ciddi bir baskıya maruz kalmasına yol açmıştır. 19'uncu yüzyılda başlayan göçler, 20'nci yüzyıl boyunca devam etmiş; Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Lozan Antlaşması sonrasında yapılan nüfus mübadelesinin yanı sıra Yugoslavya'nın dağılması ve benzeri olaylar bu göç dalgalarını tetikleyen önemli unsurlar arasında yer almıştır. Balkan göçlerinin nedenleri arasında dinî, etnik ve kültürel baskılar, ekonomik sorunlar ve güvenlik kaygılarının ön planda olduğu görülmektedir. Göç eden gruplar arasında Arnavutlar, Boşnaklar, Bulgaristan ve Makedonya Türkleri bulunmaktadır.

Türkiye, Balkan göçmenlerini sıcak bir şekilde karşılamış; gelenlerin topluma uyum süreçleri zaman zaman zorluklar barındırmış olsa da genel anlamda başarılı olmuştur. Göçmenler için İstanbul'da bir muhacirhâne bile kurulmuştur. Hatta savaş sonrası dönemde ekonomik bakımdan zorlu bir süreçten geçen Türkiye, göçmenlere muhacirhânedeki kahvaltı ikramı ve barınma imkânı sağlamıştır. Yemek kültüründeki farklılıklar göz önünde bulundurularak söz konusu dönemde göçmenlere Anadolu insanı için lüks sayılabilecek yiyecekler ikram edilmiştir. Zaman zaman kültürel faklardan ötürü çatışmalar yaşansa da Türk halkının misafirperver doğası göçmenlerin uyum sağlama sürecinde etkili olmuştur.

Göçmenler, beraberlerinde getirdikleri dilleri, gelenekleri ve mutfak kültürleriyle Türkiye'nin kültürel zenginliğine katkıda bulunmuşlardır. Örneğin, Boşnak böreği ya da Arnavut ciğeri gibi Balkan mutfağından çeşitli lezzetler günümüzde Türk mutfağının bir parçası olarak görülmektedir. Ayrıca, bu göç dalgaları Türkiye'nin çok kültürlü yapısının güçlenmesine ve sosyal dokunun çeşitlenmesine de katkı sağlamıştır. Türkiye'ye gelen göçmenler çoğunlukla Trakya ve Marmara bölgesine yerleşmiş, ardından İç Anadolu ve Ege bölgelerinde de nüfusun dağılımında etkili olmuşlardır. Söz konusu göçler, Türkiye'nin nüfus artışında önemli bir rol oynayarak özellikle kırsal bölgelerde işgücünün canlanmasına katkıda bulunmuşlardır. Balkan göçmenleri ekonomik alanda da Türkiye'nin sanayi, tarım ve ticaret sektörlerinde önemli roller üstlenmişlerdir. Göçmenlerin çoğu geldikleri ilk yıllarda tarım sektöründe çalışmış, bir kısmı ise zanaatkarlık ve ticaret gibi işlerle geçimlerini sağlamıştır. Özellikle Bulgaristan Türklerinin sanayiye katkıları, göç eden bireylerin mesleki becerilerinin ülke ekonomisine kazandırılmasına imkân tanımıştır. Demografik açıdan incelendiğinde ise Balkanlar'dan gelen göçmenler Türkiye'nin genç nüfusunu artırarak nüfus yapısını dengelemiş ve özellikle kırsal alanda nüfusun canlanmasını desteklemiştir. Sosyokültürel açıdan ise Balkan göçmenleri, yerleştikleri bölgelerdeki eğitim seviyelerini yükselterek Balkanlar'dan gelen sanatsal ve müzikal unsurların Türk kültürüyle uyumlu hale gelmesine aracılık etmişlerdir.

Sonuç olarak Balkanlar'dan gelen göçler, Türkiye'nin hem demografik yapısını hem de sosyoekonomik ve kültürel dokusunu zenginleştiren önemli bir unsur olmuştur. Göçmenlerin toplumla bütünleşmeleri süreci bir yandan Türkiye'nin insan kaynağını güçlendirirken diğer yandan da kültürel çeşitliliği artırmıştır. Ayrıca söz konusu göçler, tarihsel bağların

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü II. Sınıf Öğrencisi

derinleşmesine ve Türkiye'nin Balkanlar ile olan kültürel ve sosyal etkileşiminin sürmesine zemin hazırlamıştır.